

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نپاشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Political

سیاسی

والنتین کاتاسانوف *

برگردان از: ا. م. شیری

۲۳ دسمبر ۲۰۱۵

اقتصاد جهان زیر شمشیر داموکلس بانک فدرال رزرو

سهام دالر امریکا در ذخایر ارزی بین المللی همه کشورهای جهان، بنا به برآورد بانک فدرال رزرو، امروز بیش از ۶۰ درصد است. بر اساس ارزیابی بانک تسویه های بین المللی، دالر امریکا از موقعیت غالب در بازار ارز برخوردار است. سهم اسکناس سبز در تسویه های بین المللی و پرداختهای معاملات تجاری و از جنبه سرمایه، بر اساس برآوردهای مختلف، در محدوده ۴۵ تا ۸۰ درصد در نوسان است. بخش اعظم قراردادها و توافقات به دالر امریکا محاسبه می شوند (حتی اگر برای تسویه ارز دیگری در نظر گرفته شود). پس از افزودن یوان به مثابه ارز پنجم به سبد ارزی صندوق بین المللی پول، سهم دالر امریکا در این سبد (۴۲ درصد) در عمل تغییری نکرد. با این حال، سهم امریکا از تولید ناخالص جهان، طبق ارزیابی صندوق بین المللی پول، به کمتر از ۲۰ درصد کاهش یافته است. هنگامی که واحد پول ملی کشوری به ارز جهانی تبدیل می شود، یعنی کشور صاحب همان پول، کاملاً یا به طور ناخواسته اقتصاد همه جهان را تحت تأثیر قرار می دهد. عبارت **جان کانلی**، وزیر خزانه داری امریکا خطاب به همتایانش در اجلاس جی ۱۰ در رم در ماه نومبر سال ۱۹۷۱ بال گشود. آن عبارت پس از آن که دولت ریچارد نیکسون تبدیل دالر به طلا را لغو و نظام اقتصادی جهان را با نرخ شناور ارز مواجه ساخت، بر زبان او جاری گردید. آن عبارت چنین بود: **"دالر ارز ما، مسأله ماست"**.

از زمانی که دالر امریکا به مثابه تنها ارز جهانی استفاده شد، شاهد وضعیتهای جالب توجهی بوده ایم:

۱- حاکمیت امریکا با پیشبرد سیاستهای اقتصادی، مالی و پولی خود، ناگزیر بازار جهانی (سرمایه، ارز، کالا و الی آخر) و اقتصاد سایر کشورها را تحت تأثیر قرار می دهد؛

۲- در صورت لزوم واشینگتن می تواند از سیاست پولی داخلی خود برای دستیابی به این یا آن هدف سیاست خارجی خود استفاده نماید؛

۳- سایر کشورها ناچارند همواره سیاستهای اقتصادی، مالی و پولی واشینگتن را تعقیب نموده و در صورت لزوم اقدامات تدافعی در مقابل عواقب منفی این سیاستها به عمل آورند.

واشینگتن برای اداره جهان به حساب دالر تا سالهای ۷۰ قرن بیستم توانائی داشت، اما قدرت آن به علت وجود طلا علاوه بر دالر در جهان محدود گردید.

پس از انحلال رسمی تبدیل دلار به طلا در چهل سال قبل (در کنفرانس پولی - اعتباری جامائیکا در سال ۱۹۷۶) دلار آمریکا موقعیت انحصاری مطلق ارز در امور مالی بین المللی کسب کرد و این امر، چشم انداز وسیعی در برابر واشینگتن برای اعمال سلطه خود بر جهان به کمک ماشینهای چاپ بانک فدرال رزرو باز نمود.

از سالهای ۷۰ قرن بیستم تغییر محسوسی در این راستا مشاهده نشده است. مثال آشکار - سیاست پولی - اعتباری واشینگتن پس از بحران مالی سالهای ۲۰۰۷ - ۲۰۰۹ آسیب جدی به اقتصاد آمریکا وارد آورد. به همین دلیل حاکمان پول آمریکا تصمیم گرفتند آن را به کمک پول ارزان بازسازی نمایند. برنامه کاهش کمی که بهره گیری از تمام ظرفیت ماشینهای چاپ را در نظر می گرفت، به اجراء گذاشته شد. محصولات دلاری بانک فدرال رزرو به سوی خرید اوراق بدهی خزانه داری و وام مسکن هدایت گردید (اغلب بی کیفیت، گاهی حتی "زباله"). با این وجود، نرخ بهره بانک فدرال رزرو به مثابه تعیین کننده ارزش پول در اقتصاد آمریکا، در محدوده صفر تا ۲۵ / ۰ درصد سالانه در نوسان بود. بانک فدرال رزرو آمریکا در سال جاری به دفعات اعلام کرده است، که ادامه تخریب اقتصاد آمریکا به حساب پول ارزان (تقریباً رایگان) نه تنها عاقلانه نیست، حتی خطرناک است. بدین منظور، بازگشت به اقتصاد معمولی مبتنی بر نرخهای بهره "بازاری" الزامی است. اقتصادی "بازاری" را بانک فدرال رزرو باید از طریق افزایش نرخ بهره پایه (نرخه که بانک فدرال رزرو با آن به بانکهای عضو خود پول می دهد) آغاز نماید. کارشناسان یادآور می شوند که آمریکا چنین دوره طولانی بدون افزایش نرخ بهره را به یاد ندارد (از اواسط سال ۲۰۰۶).

تصور می کنم که رهبری بانک فدرال رزرو نگران اقتصاد واقعی آمریکا نیست. بسیاری از بخشهای تولیدی آمریکا هم رقابتی نیستند، آنها به حساب پول ارزان یا رایگان، و یا به حساب سفارشات دولتی می توانند به موجودیت خود ادامه دهند. در آنجا دولت صرفنظر از سیاست پولی، حداقل از نوعی شناوری در رابطه با مؤسسات بخش واقعی اقتصاد، پیش از همه، از بخشهای وابسته به مجتمع های صنایع نظامی حمایت خواهد کرد. نارضایتی نخبگان آمریکائی پول، بیش از همه از آن است، که سیاست بانک فدرال رزرو در طول دهه اخیر باعث تضعیف دلار آمریکا گردیده است. البته، بسیاری از اقدامات خارجی واشینگتن این عامل تضعیف را جبران نموده و مهمترین آنها عبارتند از:

۱- تحریک جنگهای ارزی که در آن کشور هدف فرومی رود (که به کاهش نرخ برابری واحد پول سایر کشورها در مقابل دلار منجر می گردد)؛

۲- شروع برنامه کاهش کمی (امروزه این برنامه را بانک مرکزی اروپا، انگلیس و جاپان هم اجراء می کنند)؛

۳- ایجاد "هرج و مرج هدایت شونده" در خارج از آمریکا.

برخی از این اقدامات جبران کننده "بسیار مخاطره آمیز هستند، و در واشینگتن این باور شکل گرفته، که احتمال سقوط دلار در مقابل سایر ارزها بسیار زیاد است. زمان افزایش نرخ بهره بانک فدرال رزرو فرارسیده، که سودآوری اوراق بهادار خزانه داری آمریکا و دیگر ابزارهای مالی را بلافاصله یا بعد از مدتی افزایش می دهد. در نتیجه، "آهنربای" آمریکائی دو باره به کار می افتد، سیل سرمایه ها از سراسر جهان به وطن دلار جاری می شود، نرخ آن افزایش می یابد و نرخ بالای "کاغذ سبز" زمینه پیشبرد مؤثر منافع آمریکا، به عبارت دقیق تر، اربابان فدرال رزرو را فراهم می سازد.

واشینگتن در مدت دو سال اخیر رهبران برخی کشورها را به شدت زیر فشار قرار داده است. بسیاریها سالهای پایانی دهه ۷۰ را، هنگامی که فدرال رزرو تصمیم گرفت به یک دهه افت معیار سود پایان دهد و آمریکا را از ورطه رکود تورمی برهاند، به خاطر دارند. بانک فدرال رزرو، با شروع دوره ریاست پُل والکر نرخ بهره خود را به شدت افزایش

داد که بعدها "شوگ والکر" نامیده شد. در سالهای ۱۹۷۹-۱۹۸۱ نرخ مؤثر به سطح بالای ۲۰ درصد جهید و بسیاری از کشورهای رو به توسعه را به سقوط آزاد، تعویق و بردگی بدهکاری وادار نمود.

تقریباً دو سال پیش در امریکا انحلال مرحله به مرحله برنامه کاهش کمی آغاز شد. آخرین اظهارات **جانت یلن**، رئیس بانک فدرال رزرو حاکی از آن است، که "آمادگی پس زمینه" افزایش نرخ بهره فدرال رزرو در امریکا، برخی از رؤسای بانکهای مرکزی و وزیران دارائی کشورهای خارجی را به وضعیت قبل از ایست قلبی رسانده است. صندوق بین المللی پول هم نگران است. در جلسه ماه اکتوبر ۲۰۱۵ صندوق بین المللی پول و بانک جهانی در **لیما** (پرو)، **کریستین لوگارد**، مدیر اجرائی صندوق ملتمسانه از رهبری بانک فدرال رزرو درخواست کرد که نرخ بهره را افزایش ندهد. وقوع چنین بحران، مطمئناً به شروع فاز دوم بحران مالی جهانی خواهد انجامید.

حتی این "مداخله کلامی" بانک فدرال رزرو برای آغاز خروج سرمایه از کشورهای پیرامونی جهان سرمایه داری و حرکت به سوی امریکا کفایت نکرد. توضیح بیشتری لازم نیست که چرا در سال ۲۰۱۴ خروج سرمایه از روسیه به رقم نجومی ۱۵۰ میلیارد دلار رسید. سیل جهانی پول در سمت مخالف به حرکت در آمده است.

هیأت مدیره بانک فدرال رزرو در روز ۱۶ دسمبر بار دیگر در باره تعیین سرنوشت امریکا و جهان تصمیم گرفت. **جانت یلن**، به وضوح از افزایش نرخ بهره حمایت کرد.

رؤسای بانکهای مرکزی سایر کشورها برای حفظ مهره خوب در یک بازی بد سعی می کنند. اظهارات آنها در خصوص احتمال افزایش نرخ بهره بانک فدرال رزرو چنین عواقبی خواهد داشت: مسأله اقتصاد اهمیت ندرد، اما، اگر بانک فدرال رزرو نرخ بهره خود را افزایش بدهد، آنها آسیب زیادی نخواهند دید. زیرا، شرکت کنندگان بازارهای مالی در تصمیم گیریهای خود احتمال این افزایش نرخ بهره را در نظر گرفته بودند.

تا حدودی چنین است، اما همه شرکت کنندگان بازار امکان آمادگی برای آینده سخت را نداشتند. بانک تسویه های بین المللی در یکی از آخرین بررسیهای خود در باره عواقب جدی حکم ۱۶ دسمبر بانک فدرال رزرو هشدار داد. به گزارش این بانک، **جمع کل بدهی شرکتهای غیرمالی در بازارهای رو به توسعه در حال حاضر به ۲۳/۵ (بیست و سه و نیم) تریلیون دلار بالغ می شود.** این بدهی ها ویژگی های ناخوشایندی هم دارند. اول -بخش بزرگی از آنها به دلار امریکا ثبت شده و با دلار هم باید پرداخت شود. دوم -بخش قابل توجه بدهی ها زمانی به وجود آمده، که هیچ کس به افزایش نرخ بهره بانک فدرال رزرو نمی اندیشید. در بررسی بانک تسویه های بین المللی گفته می شود: "ادامه تقویت دلار، فشار بر کمپانیهای بازارهای در حال توسعه را تشدید می کند، بسیاری از آنها در سالهای اخیر بدهی های دلاری بیشتری انباشته اند".

کمپانیهای گروه وابسته به بانک تسویه های بین المللی همه کشورها عملاً ضربه می خورند. برخی کارشناسان باور دارند، که تصمیم به افزایش نرخ بهره بانک فدرال رزرو در ۱۶ دسمبر حتی می تواند چنان "هدیه عیدی" به یکسری از کشورها به ارمغان آورد که به سقوط ارز ملی منجر شود.

وضعیت پیش آمده در پایان سال ۲۰۱۵ در پی افزایش نرخ بهره بانک فدرال رزرو آشکارا ثابت می کند، که ادامه شرکت کشورها در نظام دلاری با تلاش برای حفظ استقلال ملی سازگار نیست.

* پروفیسور، دکتر علوم اقتصاد، مدیر مرکز پژوهشهای اقتصادی "سرگئی فیودورویچ شاراپوف" روسیه

<http://www.fondsk.ru/news/2015/12/15/mirovaja-ekonomika-pod-damoklovym-mechom-frs-37422.html>

اول دی -جدی ۱۳۹۴